

Nga đã trở thành quốc gia đầu tiên trên thế giới chính thức thông báo đăng ký vaccine phòng bệnh viêm đường hô hấp cấp COVID-19, mở đường để tiêm chủng hàng loạt cho người dân nhằm ngăn ngừa dịch bệnh.

Nghiên cứu viên kiểm tra mẫu bệnh phẩm COVID-19 tại phòng thí nghiệm ở Krasnodar, Nga. Ảnh: TASS/TTXVN

Trong bối cảnh dịch bệnh lây lan virus SARS-CoV-2 đang có xu hướng nhanh chóng, khi chỉ sau 4 ngày số ca mắc COVID-19 đã tăng từ 19 triệu ca lên 20 triệu ca, thì đây có thể coi như một dấu hiệu đáng lo ngại.

Ông Kirill Dmitriev, Giám đốc Quỹ đầu tư trực tiếp Nga, đơn vị phụ trách đầu tư các doanh nghiệp y tế, cho biết Nga đã nhận được đơn đặt hàng loạt vaccine mới ra mắt từ hơn 20 quốc gia, với tổng cộng khoảng 1 tỷ liều.

"Chúng tôi nhận thấy sự quan tâm đáng kể đến vaccine COVID-19 của Nga do Trung tâm Nghiên cứu Dịch tễ và Vi sinh Quốc gia Gamaleya phát triển. Hiện nay, chúng tôi đã nhận được đơn đặt hàng hơn 1 triệu vaccine từ 20 quốc gia", ông Kirill Dmitriev nói.

"Cùng với các đối tác nước ngoài của mình, chúng tôi đã chuyển bán số hơn 500 triệu liều vaccine mỗi năm từ 5 quốc gia và kế hoạch là tăng cường năng lực sản xuất cao hơn nữa. Đến nay, các quốc gia ở Mỹ Latinh, Trung Đông và châu Á đã thể hiện sự quan tâm lớn đến loại vaccine này", ông Kirill Dmitriev cho biết thêm.

TASS hôm 11/8 cũng đưa tin, Matxcơva và Berlin đang thảo luận về tiềm năng sản xuất vaccine COVID-19 của Nga ở Đức. Theo đó, Bộ trưởng Y tế Nga Mikhail Murashko và Đại sứ Đức tại Nga Geza Andreas von Geyr đã có cuộc gặp để trao đổi về vấn đề này.

"Trong cuộc họp, hai đã thảo luận về triển vọng hợp tác giữa hai nước. Chủ đề là việc sản xuất năng lực sản xuất của Đức để sản xuất vaccine COVID-19 của Nga", thông báo từ Bộ Y tế Nga.

Cuộc chạy đua tìm kiếm loại vaccine ngừa COVID-19 an toàn và hiệu quả vẫn nóng lên từng ngày dù dịch bùng phát, tại nay có thể nói đã đặt ra những bài toán mới cho các nhà nghiên cứu. Theo số liệu của Tổ chức Y tế thế giới (WHO), hiện hơn 140 loại vaccine đang được phát triển và ít nhất 13 loại đã được đưa vào thử nghiệm lâm sàng trên người.

Ngoài loại vaccine do Nga phát triển, tính đến đầu tháng 8, trên thế giới có tổng cộng 6 loại vaccine ngừa COVID-19 đang trong giai đoạn thử nghiệm lâm sàng thứ ba, là giai đoạn thử nghiệm trên diện rộng để đánh giá liệu vaccine có giúp bảo vệ người khỏi virus trong một thời gian dài hay không. Các giai đoạn trước tập trung vào đảm bảo an toàn, khả năng tạo miễn dịch và phân phối vaccine cho một nhóm người.

Trong số 6 vaccine trên, có 3 loại của Trung Quốc, một loại của Đại học Oxford (Anh) và công ty dược phẩm đa quốc gia Anh - Thụy Điển AstraZeneca, một loại khác của công ty Moderna (Mỹ) và Viện Nghiên cứu dịch tễ và bệnh truyền nhiễm quốc gia Mỹ (NIAID), loại cuối cùng là sự phối hợp của 3 bên gồm công ty của Đức BioNTech, Fosun Pharma của Trung Quốc và Pfizer của Mỹ. Kết quả thử nghiệm sẽ được công bố trên các tạp chí khoa học để đánh giá là đáng khích lệ, tạo được miễn dịch mạnh mẽ, sản sinh được kháng thể và bạch huyết bào T, được người bệnh tiếp nhận tốt, không có phản ứng phụ nghiêm trọng.

Trung Quốc đang đi đầu trong cuộc đua phát triển loại vaccine này. Mặc dù được coi là "sinh sau đẻ muộn" trong ngành công nghiệp vaccine toàn cầu, nhưng Trung Quốc - nơi bùng phát dịch COVID-19 - đã huy động hàng loạt các nhà nghiên cứu, quân đội và các lĩnh vực nhân trong cuộc đua tìm kiếm vũ khí kháng virus SARS-CoV-2, chuyển tập trung vào công nghệ vaccine bất hoạt.

Nhiều nước khác, trong đó có Mỹ, đang hợp tác chặt chẽ với lĩnh vực nhân để giành chiến thắng trong cuộc đua tìm kiếm vaccine, đặc biệt thúc đẩy việc đi đầu của một loại vaccine ngừa COVID-19 do công ty Moderna của nước này phát triển.

Châu Âu cũng tiên phong gây quỹ 8 tỷ USD cho hoạt động nghiên cứu vaccine, trong đó Liên minh châu Âu (EU) cam kết đóng góp 1 tỷ euro (1,09 tỷ USD), Đức cam kết 525 triệu euro, Pháp 500 triệu euro, Na Uy 1 tỷ USD... Khoảng 40 nước trên thế giới cùng với Liên Hợp Quốc và các tổ chức từ thiện, trong đó có Quỹ Bill&Melinda Gates của vợ chồng tỷ phú Bill Gates và các viện nghiên cứu tham gia gây quỹ này. Bên nước châu Âu là Pháp, Đức, Italy và Hà Lan đã thành lập một liên minh, hợp tác với các công ty then chốt trong ngành dược phẩm để thúc đẩy nghiên cứu sản xuất vaccine trên đất châu Âu.

Trong khi đó, công tác nghiên cứu bào chế và phát triển vaccine một loạt quốc gia như Australia, Ấn Độ, Indonesia, Thái Lan cũng đang đẩy mạnh nỗ lực với mục tiêu có thể sản xuất vaccine trong đầu năm tới.

Tại Việt Nam, tiến độ bào chế vaccine đang vượt trội hơn. Giữa tháng 6, vaccine dự tuyển, được các nhà khoa học của công ty Vabiotech triển khai với sự tài trợ của Quỹ Địch mại sáng tạo VinIF, đã được xác nhận có tính sinh miễn dịch khá cao, vượt tiến độ 2 tháng. Kết quả này có ý nghĩa "sống còn" bởi đây là công sự để phát triển một vaccine hoàn chỉnh. Giai đoạn tiếp theo, vaccine dự tuyển sẽ được phát triển thành vaccine hoàn chỉnh, ổn định và đạt tiêu chuẩn để sản xuất trên quy mô.

Công nghệ được sử dụng trong sản xuất vaccine của Việt Nam là vector virus, thay vì các công nghệ vaccine bất hoạt hay giảm độc lực như truyền thống. Đây là công nghệ mới, đa năng, cho hiệu suất sản xuất cao, không phụ thuộc vào việc nuôi cấy toàn tác nhân gây bệnh, phù hợp với các vaccine đặc biệt. Dự án lớn này không chỉ dùng để sản xuất vaccine mà còn thế giới đang trông đợi, mục tiêu lớn hơn là giúp tăng tính chấp nhận vaccine cho Việt Nam,

nhất là trong đời sống.

WHO đánh giá giai đoạn nghiên cứu quốc tế đang bắt đầu của những bệnh tật mới y khoa khác biệt trong việc nghiên cứu bào chế vaccine phòng COVID-19, khi mà tất cả mọi vaccine hiện tại trong giai đoạn thử nghiệm thử và không có mẫu nào thật sự, tức là chúng có khả năng đảm bảo an toàn và khả năng miễn dịch.

Theo các chuyên gia, tiến độ nghiên cứu đi sâu và thử nghiệm các loại vaccine hiện tại nay thực sự quan trọng, vì càng có nhiều loại vaccine và nhất là càng nhiều loại vaccine thì càng có nhiều cơ hội bắt đầu các kết quả, khi sản xuất nhiều loại vaccine cùng lúc thì khả năng phòng virus càng cao. Những kết quả này sẽ là tiến độ tích cực hàng đầu vaccine phòng COVID-19 bắt đầu sản xuất hàng loạt và tiêm chủng đại trà cho người dân vào năm 2021.

Trong khi các nhà khoa học, phòng thí nghiệm và các chính phủ trên khắp thế giới đang nỗ lực hết mình, chủ yếu dựa vào thời gian để tìm ra liệu thuốc công nghệ, an toàn phòng ngừa COVID-19, mà tất cả các loại khác cũng đang diễn ra song song, khả năng không kém, những nhà nghiên cứu không hề nhụt. Đó là cuộc đua "đốt tiền", trong đó các nước giàu đua nhau bao phủ bắt đầu cho các hãng dược và mong muốn có được vaccine trước tiên ngay khi ra đời.

Đi đầu là Mỹ. Chính quyền Tổng thống Donald Trump đã mở chiến dịch "Warp Speed" (Trên tốc độ ánh sáng) để tăng tốc quá trình triển khai vaccine nhằm giành được ưu tiên tiếp cận vaccine cho 300 triệu dân Mỹ. Để làm được như vậy, Washington bắt đầu chi vào nhiều nỗ lực cùng một lúc, đầu tư hàng tỷ USD cho các chương trình khác nhau. Cuối tháng 7, Nhà Trắng thông báo tăng gấp đôi tiến độ đầu tư, gần 1 tỷ USD, để hỗ trợ công ty Moderna triển khai vaccine. Trước đó, liên minh hai công ty Đức - Mỹ BioNTech và Pfizer cho biết Washington sẽ rót 1,95 tỷ USD, nhằm bảo đảm có được 100 triệu liều trong trường hợp vaccine của hai hãng này được cấp phép sản xuất. Hai hãng dược Sanofi và GlaxosmithKline cũng xác nhận Chính phủ Mỹ sẽ chi 2,1 tỷ USD để mua vaccine do mình sản xuất. Mới đây nhất, ngày 6/8, Chính phủ Mỹ thông báo chi hơn 1 tỷ USD để mua 100 triệu liều vaccine tiềm năng của hãng dược Johnson & Johnson, nâng tổng mức chi mua vaccine của Chính phủ Mỹ lên 5,1 tỷ USD.

EU đã quyết định dùng quỹ khẩn cấp mang tên Công cụ hỗ trợ khẩn cấp (ESI) 2,4 tỷ euro để có quyền tiếp cận ưu tiên tất cả các loại vaccine tiềm năng trong tương lai. Trong số này có hợp đồng ký với công ty dược phẩm AstraZeneca nhằm cung cấp 400 triệu liều vaccine vào cuối năm nay.

Không dừng ngoài cuộc, Anh tuyên bố đã đặt đơn đặt hàng mua 10 triệu liều vaccine ngừa COVID-19 của hãng dược GlaxoSmithKline và Sanofi. Trong khi đó, hãng dược vaccine Valneva của Pháp cho biết Anh cam kết mua 10 triệu liều vaccine ngừa COVID-19 với giá 10 triệu bảng (13 triệu USD) để tăng cường khả năng phát triển vaccine, và đồng kiến tạo hoàn toàn một gói đầu tư để đẩy nhanh tiến độ. Nhật Bản cũng đã đặt mua 120 triệu liều vaccine của BioNTech.

Thử nghiệm vaccine phòng COVID-19 trên tình nguyện viên tại Sao Paulo, Brazil, ngày 21/7/2020. Ảnh: AFP/TTXVN

Tại Brazil, Tổng thống Jair Bolsonaro quy định dành 1,9 tỷ reais (tương đương 356 triệu USD) để mua và tiến hành sản xuất vaccine của Oxford/AstraZeneca. Công ty Pfizer và BioNTech cũng đã ký thỏa thuận cung cấp cho Canada một loạt vaccine thử nghiệm BNT162 mRNA trong cuối năm 2021. Trong khi đó, công ty Moderna của Mỹ cho biết đã nhận được 400 triệu USD để tiếp tục cho việc cung cấp vaccine trong tương lai.

Tại châu Á, Indonesia và Philippines đang “đổ mốt” tới vaccine của Trung Quốc, trong khi Singapore hợp tác với các hãng dược phẩm Mỹ.

Nhưng cái tên còn dài cho thấy đang diễn ra cuộc cạnh tranh nhằm sớm hơn vaccine. Tuy nhiên, các chuyên gia cho rằng, họ lo ngại nhận thức của cuộc đua này là vấn đề giá cả leo thang và nguồn cung hạn chế, dẫn tới khó khăn không chỉ với các nước nghèo. Nhiều chuyên gia đã tính giá thành một liều vaccine COVID-19 trên thị trường có thể từ 50 - 60 USD. Các nước nghèo sẽ không có đủ khả năng tài chính để mua hàng triệu liều cần thiết. Và ngay cả khi giá cả tăng cao, vaccine COVID-19 cũng sẽ rơi vào tình trạng cung không đủ cầu trong dài hạn.

Giám đốc chương trình y tế toàn cầu của Hội đồng Quản trị y tế thế giới WHO, Thomas Bollyky, cảnh báo: "Cuộc cùng thì nguồn cung vaccine cũng có hạn. Chúng ta có thể mua vaccine, nhưng chúng ta không thể mua nó". Các chuyên gia cũng tính toán giá trị có thể hy vọng một cách có cơ sở rằng sẽ có khoảng 2 tỷ liều vaccine vào cuối năm 2021 nếu nhu cầu "vaccine đơn lẻ" vaccine được chứng minh hiệu quả trong các cuộc thử nghiệm cuối cùng. Nếu tìm cách chứng minh ngừa cho toàn bộ người dân Mỹ, và toàn bộ công dân EU, với đủ hai liều vaccine, cũng cần tới 1,7 tỷ liều vaccine.

Tổ chức Bác sĩ không biên giới (MSF) ví cuộc cạnh tranh đua thoi hai nói trên giống như "mặt cuộc cạnh tranh cướp đoạt để vaccine" giữa các nước giàu. Tổng giám đốc điều hành Liên minh toàn cầu về vaccine và tiêm chủng (GAVI) Seth Berkley cảnh báo nếu các quốc gia và khu vực chỉ vì lợi ích riêng, tìm cách thu mua vaccine để cung cấp cho toàn bộ dân số nước họ, thay vì chia sẻ với các nước khác và bỏ lỡ những người có nguy cơ cao nhất trước tiên, thì dài hạn COVID-19 sẽ không thể kiểm soát. Ông nói thêm rằng nếu một nhóm các quốc gia, hoặc thậm chí 30 hay 40 quốc gia có đủ vaccine, nhưng hơn 150 nước khác không có, thì "dài hạn này sẽ vẫn hoành hành".

"Chức nghĩa dân tộc về vaccine" là vấn đề được Tổng Giám đốc WHO Tedros Adhanom Ghebreyesus lo ngại, nhưng nhiều nhà nghiên cứu cho rằng vì các nước giàu hơn, dù có tìm cách sớm hơn vaccine cũng không thể trở thành những "thiên đường an toàn" trước virus SARS-CoV-2 nếu các nước nghèo vẫn đang trải qua nguy cơ lây nhiễm virus. Ông Ghebreyesus khẳng định các nước giàu sẽ có lợi ích nếu đầu tư vào việc mua vaccine nào có thể được sản xuất để phòng COVID-19 để được chia sẻ cho toàn thế giới.

Một tín hiệu đáng mừng, là trên 75 nước trên thế giới đã bày tỏ quan tâm muốn tham gia chương trình tài trợ COVAX nhằm đảm bảo với các quốc gia nhanh và bình đẳng vaccine phòng COVID-19

trên toàn cầu. Theo GAVI, 75 nước này sẽ lấy kinh phí từ ngân sách nhà nước để tài trợ cho chương trình COVAX. Các nước này sẽ phải hỗ trợ 90 nước nghèo hơn để nhận hỗ trợ thông qua các khoản tài trợ tình nguyện cho Cam kết hỗ trợ ứng phó khẩn cấp tiên tiến COVAX (AMC) của GAVI. Như vậy, đến nay có tất cả 165 nước, chiếm hơn 60% dân số thế giới, nhận được hỗ trợ miễn phí cho việc tiếp cận bình đẳng vaccine trên toàn cầu.

Đến nay bệnh ngày càng phức tạp và khó lường của dịch COVID-19, khi mà nhiều quốc gia và vùng lãnh thổ đã kiên quyết thành công để dịch, nay lại phải đối phó với làn sóng lây nhiễm mới, đang chứng minh một thực tế: “không ai an toàn cho tất cả khi tất cả đều an toàn”. Việc xóa bỏ dịch bệnh nghĩa là phải xóa bỏ trên toàn cầu.

Tổng Giám đốc WHO Tedros Adhanom Ghebreyesus cũng tuyên bố: “Chúng ta đang tìm kiếm vaccine là kết quả của sự đoàn kết quốc gia, đoàn kết toàn cầu và là chiến thắng của tinh thần nhân loại”, đó cũng là chúng ta đưa ra trách nhiệm hợp tác và số chia. Trong bối cảnh virus SARS-CoV-2 gây ra cuộc khủng hoảng “chúng ta có mặt trong một thế kỷ” đang bùng nổ tại các nước và khu vực phải gánh chịu mình để đối phó suốt 8 tháng nay, chúng ta có sự mạnh mẽ tập thể của tinh thần đoàn kết, đồng lòng và chia sẻ, kết nối trong tiếp cận vaccine, mọi người có thể giúp đỡ người chiến thắng kẻ thù chung.

Theo Báo chí Dân chúng (TTXVN)